

Kvindernes moderne gennembrud

Gry Jexen, Tale ved udstillingsåbning på Den Hirschsprungske samling d. 27/8-24

Intro

Mange tak for at inviterer mig her i dag til at holde åbningstalen ved denne udstilling *Kvindernes Moderne Gennembrud*.

Hvordan skriver man kvinderne ind i historien? Hvordan skriver man kvinderne ind i kunsthistorien? Det er et spørgsmål som har været aktuelt i mange år og som for tiden virkelig fylder mange steder – i forskningen, i ministerier, i skoler, på forlag og ikke mindst på museer.

Os der arbejder med lige netop det, ved at det kan være ret besværligt. Det er et arbejde der hele tiden handler om at navigerer i mange niveauer. Man skal forholde sig til mange ting på én gang så at sige: Hvem skal skrives ind i historien? Hvordan blev kvinderne påvirket af deres egen samtid, hvordan de selv påvirkede deres egen samtid og til sidst hvordan eftertiden har påvirket kvindernes eftermæle – deres plads i historien.

Det er et kolossalt arbejde. Et udmattende arbejde. Måske det ville være passende at sige: et arbejde der kan give en lyst til at resignere engang imellem? Og det der i virkelig bliver diskuteret er: Hvad er den *rigtige* eller *bedste* måde at skrive kvinderne ind i historien på?

Når det kommer til kunsthistorien, synes jeg denne udstilling kommer med et rigtig godt bud på lige netop dette.

Jeg vil vove den påstand, at der stort set ikke findes et eneste voksent menneske i Danmark som har bestået 9. klasse, som ikke er bekendt med *Det moderne gennembrud*. Og hvad tænker vi så på når vi hører det? En periode hvor især mandlige forfattere (med den kære Georg Brandes i spidsen) indvarslede en brydningstid i moderne historie. Et opgør med det gammeldags, det nationalromantiske, seksualmoralen og de snærende samfundsnormer. Vi tænker på en periode i historien, hvis betydning i høj grad allerede er defineret.

Da jeg første gang læste titlen til denne udstilling, tænkte jeg faktisk lidt. Åh nej. Skal vi nu have endnu en af de udstillinger som skildrer kvinder i *forhold* til mændenes allerede definerede grundfortælling? En udstilling hvis budskab er: "*Kvinder kunne også...*"

Jeg blev lige dele begejstret for at museet endnu engang insisterer på kvindernes berettigede plads i kunsthistorien.

Og samtidig blev jeg irriteret: Skal vi nu (igen) se kvinder grupperet som slet ikke *var* en samlet gruppe, for at sikre dem en plads? Står de ikke stærkt nok hver især?

Bliver der presset et narrativ ned over dem som de ikke selv ville kunne genkende sig i hvis de selv stod her i dag? Gør vi dem faktisk uret på denne måde? Reproducere vi forestillingen om at de er lidt mindre værd en deres mandlige kollegaer og derfor må "løftes" i flok?

Og der må jeg bare sige at min frygt blev gjort til skamme næsten lige så hurtigt som den meldte sig.

Jeg har haft den store fornøjelse både at læse bogen der er skrevet i forbindelse med udstillingen og at få en personlig rundvisning af kurator Lene Bøgh Rønberg.

Og jeg må bare sige at det med at balancerer i alle de der lag jeg nævnte før, er der taget højde for i denne udstilling.

Det handler om den hårfine balance mellem Kunsthistorie OG Kulturhistorie – hvor lægger man vægten? Hvordan fordeler man opmærksomheden?

De her 23 kvinder var en pionergeneration – Det er faktisk første gang at i kunsthistorien at der er tale om en generation af kvindelige kunstnere.

Lige præcis med kvinders plads i kunsthistorien (og for den sags skyld indenfor kunst i dag) hører man ofte spørgsmålet: Jamen handler det ikke om kvaliteten af kunsten? Er det ikke det der afgør om en kunstner får succes og bliver husket for eftertiden?

Og her er en MEGET vigtig del af kvindernes historie at fremhæve de grænser de måtte overskride i samfundet OG i sig selv for overhovedet at blive kunstnere.

Se på dette tidspunkt var det forventet at en borgerlig kvinde kunne lidt af det hele når det kom til kunst og kultur – spille musik til husbehov, men endelig ikke på professionelt plan, holde sig opdateret på litteraturen, men uden at deltage i debatterne og dyrke malerkunsten derhjemme MEN med ufarlige motiver.

Kvinderne i denne udstilling skulle derfor ikke “bare” bevise at de var lige så gode kunstnere som mændene, de skulle faktisk overskride selve det at være en *rigtig* kvinde. De *måtte* slet ikke være lige så gode, eller gud forbyde det - bedre.

For at få anerkendelse som kunstner, måtte de leve med at tabe anerkendelse som kvinde.

Hvad viser deres kunst? Hvori ligger det moderne?

Vi må endelig ikke tale om disse kvinder som ofre siger nogen. De var stærkere end nogen andre! De brød jo grænser og gik forrest.

De maler tidsler og giftige svampe – de bidder fra sig

Mange af dem engagerede sig i kvindesagen og kæmpede fx for kvinders adgang til kunstakademiet. Samtidig med deres kunstneriske virke.

De har stærke indbyrdes bånd og relationer.

MEN de viser også at de var usikre og sårbare.

Og så er der også resignationen der skildrer en grundlæggende udmattelse mange kvinder kunne og måske stadig kan spejle sig i?

Lene og jeg talte også om hvad det mon betyder at der stort set ikke er nogle børn på deres malerier. Er det udtryk for kvinder der slet ikke interesserede sig for moderskabet? Eller kan det også være udtryk for at vende blikket helt væk fra det man ikke fik, i kampen for et liv som fri kunstner?

De her ambivalenser er hele tiden til stede. OG er der noget vi betegner som moderne i dag, så er det da netop at kunne rumme det HELE menneske.

Det der er svært ved at skrive kvinderne ind i historien er at man både skal vise at kvinderne har været til stede alle steder til alle tider i historien, og samtidig understrege, at når vi insisterer på kvindernes plads i historien, så ændrer historien sig.

Kvindernes moderne gennembrud handler om at vise at kvinderne i aller højeste grad var til stede med deres kunst under det moderne gennembrud, men den går videre end det og siger: De kvindelige kunstnere muliggjorde det moderne gennembrud. Som i citerer kunsthistoriker Katy Hessel for i bogen: "*Hvad gør kunst moderne? Kvindelige kunstneres deltagelse*".

Og i forhold til min tidligere frygt for at få en *kvinderne kunne også* udstilling at se, har vi her en udstilling der siger: SÅDAN gjorde kvinderne det moderne, moderne i Danmark.

Stort tillykke med udstillingsåbningen!